YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (laajennettu toinen jaosto)

31 päivänä toukokuuta 2006 *

Asiassa T-354/99,

Kuwait Petroleum (Nederland) BV, kotipaikka Rotterdam (Alankomaat), edustajanaan asianajaja P. Mathijsen,

kantajana,

jota tukee

Alankomaiden kuningaskunta, asiamiehenään aluksi M. Fierstra, sittemmin H. Sevenster,

väliintulijana,

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään aluksi G. Rozet ja H. Speyart, sittemmin G. Rozet ja H. van Vliet, prosessiosoite Luxemburgissa,

vastaajana,

jossa on kyse valtiontuesta, jonka Alankomaat aikoo toteuttaa Saksan rajan tuntumassa sijaitsevien 633 alankomaisen huoltamon hyväksi 20 päivänä heinäkuuta 1999 tehdyn komission päätöksen 1999/705/EY (EYVL L 280, s. 87) osittaista kumoamista koskevasta vaatimuksesta,

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN
OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (laajennettu toinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J. Pirrung sekä tuomarit A. W. H. Meij, N. J. Forwood, I. Pelikánová ja S. S. Papasavvas,

kirjaaja: hallintovirkamies J. Plingers,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 22.11.2005 pidetyssä istunnossa esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Asian tausta

1 Bensiinistä, dieselöljystä ja nestekaasusta Alankomaissa perittävää valmisteveroa korotettiin 1.7.1997 alkaen 0,11 Alankomaiden guldenilla (NLG) litraa kohden bensiinin osalta, 0,05 NLG:lla litraa kohden dieselöljyn osalta ja 0,08 NLG:lla litraa kohden nestekaasun osalta. Tietoisena siitä, että tällä korotuksella olisi haitallisia seurauksia erityisesti Saksan rajan tuntumassa sijaitseville alankomaalaisille huoltamoyrittäjille, Alankomaiden lainsäätäjä sääti 20.12.1996 annetun Wet tot wijziging van enkele belastingwetten c.a:n (laki eräiden verolakien muuttamisesta; Stbl. 1996, s. 654) VII §:ssä mahdollisuuden toteuttaa tilapäisiä toimenpiteitä edellä mainitun korotuksen jälkeisten valmisteverojen ja kevyistä öljyistä Saksassa perittävien valmisteverojen välisen eron pienentämiseksi rajan tuntumassa.

2 Alankomaiden kuningaskunta hyväksyi 21.7.1997 Tijdelijke regeling subsidie tankstations grensstreek Duitsland -nimisen järjestelyn (Saksan rajan tuntumassa sijaitseville huoltamoille annettavaa tukea koskeva tilapäinen järjestely; Stcrt. 1997, s. 138), jota muutettiin 15.12.1997 annetulla ministeriön päätöksellä (Stcrt. 1997, s. 241; jäljempänä tilapäinen järjestely). Tässä järjestelmässä, joka tuli voimaan takautuvasti 1.7.1997 alkaen, säädettiin myönnettäväksi tukea 0,10 NLG myytyä bensiinilitraa kohden niille yrittäjille, joiden huoltamo sijaitsee alle 10 kilometrin etäisyydellä Alankomaiden ja Saksan välisestä rajasta, ja 0,05 NLG myytyä bensiinilitraa kohden niille yrittäjille, joiden huoltamo sijaitsee 10–20 kilometrin etäisyydellä tästä rajasta.

3 Vähämerkityksisestä tuesta annetussa komission tiedonannossa 96/C 68/06 (EYVL 1996, C 68, s. 9; jäljempänä vähämerkityksisestä tuesta annettu tiedonanto) määrättyjen arviointiperusteiden täyttämiseksi tilapäisessä järjestelyssä määrättiin tuen enimmäismäärä, joka oli kolmen vuoden aikana (1.7.1997–30.6.2000) 100 000 ecua eli tiedonannossa vahvistettu enimmäismäärä. Tilapäisessä järjestelyssä tarkoitettu tuki oli lisäksi hakijakohtainen tuki siten, että hakijalla tarkoitettiin jokaista luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, jonka lukuun ja jonka liiketaloudellisella riskillä toimii yksi tai useita huoltamoja, sekä näiden oikeudenomistajia.

4 Alankomaiden hallitus suunnitteli tämän jälkeen tilapäistä järjestelyä muutettavaksi niin, ettei tukea enää vahvistettaisi hakijakohtaisesti vaan huoltamokohtaisesti.

5 Alankomaiden hallitus halusi varmistautua tilapäisen järjestelyn muutosehdotuksen laillisuudesta vähämerkityksisestä tuesta annetun tiedonannon kannalta, minkä vuoksi se ilmoitti 14.8.1997 päivätyssä kirjeessä komissiolle tästä suunnitelmasta täsmentäen, että "siinä tapauksessa, että komission käsityksen mukaan [ehdotetusta] järjestelmästä olisi kuitenkin annettava tieto komissiolle EY 88 artiklan 3 kohdan mukaisesti, Alankomaiden hallitus pyytää, että tätä kirjettä pidetään kyseisenä tiedonantona".

6 Käytyään kirjeenvaihtoa Alankomaiden viranomaisten kanssa komissio epäili, ettei tilapäisellä järjestelyllä ja sen muutosehdotuksella voitu estää vähämerkityksisestä tuesta annetussa tiedonannossa kiellettyjä tuen kasautumistilanteita, ja se päätti kesäkuussa 1998 aloittaa EY 88 artiklan 2 kohdan mukaisen menettelyn (EYVL 1998, C 307, s. 10; jäljempänä menettelyn aloittamista koskeva tiedonanto).

7 Tämän menettelyn päätyttyä komissio teki valtiontuesta, jonka Alankomaat aikoo toteuttaa Saksan rajan tuntumassa sijaitsevien 633 alankomaisen huoltamon hyväksi 20.7.1999 päätöksen 1999/705/EY (jäljempänä kanteen kohteena oleva päätös), jossa se totesi osan riidanalaisista tuista olevan yhteismarkkinoille soveltumattomia ja erään muun osan kuuluvan vähämerkityksistä tukea koskevan säännön piiriin.

8 Kanteen kohteena olevassa päätöksessä komissio luokitteli nämä huoltamot seuraaviin kuuteen ryhmään:

– jälleenmyyjät/omistajat (dealer owned / dealer operated, jäljempänä Do/Do): jälleenmyyjä omistaa huoltamon, kantaa taloudellisen vastuun liiketoiminnasta mutta on sidottu öljy-yhtiöön yksinostosopimuksella, johon ei sisälly hintoja ohjailevaa järjestelmää koskevaa lauseketta

– jälleenmyyjähuoltamot (company owned / dealer operated, jäljempänä Co/Do): jälleenmyyjä vuokraa huoltamon itselleen, kantaa sen toiminnasta taloudellisen vastuun mutta on vuokralaisena sidottu öljy-yhtiöön yksinostosopimuksella ilman hintoja ohjailevaa järjestelmää koskevaa lauseketta

– huoltamot, joista Alankomaiden viranomaiset eivät toimittaneet tietoja tai joista saadut tiedot olivat puutteellisia

– palvelussuhteessa olevat jälleenmyyjät (company owned / company operated, jäljempänä Co/Co): huoltamoa hoitavat työntekijät tai öljy-yhtiön tytäryhtiöt, jotka eivät vastaa liiketoiminnan kannattavuudesta eivätkä voi vapaasti valita tavarantoimittajiaan; komissio jakoi tämän ryhmän kahteen alaryhmään: "aidot"

Co/Co-huoltamot, jotka omistaa ja joiden liiketoiminnasta vastaa öljy-yhtiö, ja "tosiasialliset" Co/Co-huoltamot, joissa sama huoltamoyrittäjä hakee tukea useamman kerran ja esiintyy siten useampaan kertaan tuensaajien luettelossa

– Do/Do-huoltamot, jotka on sidottu hintoja ohjailevaa järjestelmää koskevaan lausekkeeseen, jonka mukaan öljy-yhtiö vastaa tarvittaessa taloudellisesti osasta jälleenmyyjän myöntämistä hinnanalennuksista; ja lopuksi

– Co/Do-huoltamot, jotka on sidottu hintoja ohjailevaa järjestelmää koskevaan lausekkeeseen.

9 Kahden ensimmäisen ryhmän osalta komissio katsoi, että tuen kasautumisen vaaraa ei ollut, ja totesi vähämerkityksistä tukea koskevaa de minimis -sääntöä voitavan soveltaa (kanteen kohteena olevan päätöksen 1 artikla).

10 Kolmannen ryhmän osalta komissio katsoi, että kiellettyä tuen kasautumista ei voitu sulkea pois. Kyseisille huoltamoille myönnetty tuki ei komission mukaan sen vuoksi soveltunut yhteismarkkinoille eikä Euroopan talousalueesta (ETA) tehdyn sopimuksen toimintaan, koska sen määrä saattoi ylittää 100 000 euroa tuensaajaa kohti kolmen vuoden ajanjaksolla (kanteen kohteena olevan päätöksen 2 artiklan ensimmäisen kohdan a alakohta.

11 Neljännen ryhmän osalta komissio katsoi, ettei senkään osalta voitu sulkea pois sitä, että siihen saattoi sisältyä yhteismarkkinoille ja ETA-sopimuksen toimintaan soveltumatonta tukea sellaisille yhtiöille, jotka omistivat useita huoltamoita ja vastasivat niiden liiketoiminnasta, koska tuki saattoi sen kasautuminen huomioon

ottaen ylittää 100 000 euroa tuensaajaa kohti kolmen vuoden ajanjaksolla (kanteen kohteena olevan päätöksen 2 artiklan ensimmäisen kohdan b alakohta).

12 Kahden viimeisen ryhmän osalta komissio katsoi, että niidenkin osalta oli samoista syistä olemassa tuen kasautumisen vaara asianomaisten öljy-yhtiöiden hyväksi. Komission mukaan huoltamoyrittäjille myönnetty tuki meni kokonaan tai osittain tavarantoimittajan hyväksi, koska nämä yrittäjät eivät voineet vedota hintoja ohjailevaa järjestelmää koskevaan lausekkeeseen tai olisivat voineet vedota siihen vain vähäisemmässä määrin (kanteen kohteena olevan päätöksen 2 artiklan ensimmäisen kohdan c ja d alakohta ja toinen kohta).

13 Komissio katsoi, että niitä Alankomaiden hallituksen toteuttamia toimenpiteitä, joihin ei voida soveltaa vähämerkityksistä tukea koskevaa sääntöä, on pidettävä EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna tukena (kanteen kohteena olevan päätöksen 88–93 perustelukappale), eikä tämä tuki ollut sellaista, että siihen olisi voitu soveltaa jotakin EY 87 artiklan 2 ja 3 kohdan mukaista poikkeusta (kanteen kohteena olevan päätöksen 94–102 perustelukappale). Näin ollen komissio totesi nämä tuet yhteismarkkinoille soveltumattomiksi (kanteen kohteena olevan päätöksen 2 artikla) ja määräsi tuet takaisin perittäviksi (kanteen kohteena olevan päätöksen 3 artikla).

14 Kanteen kohteena olevan päätöksen liitteessä komissio luetteli 769 huoltamoa, jotka olivat hakeneet tukea tilapäisen järjestelyn perusteella, ja siinä mainitaan kunkin osalta öljy-yhtiön nimi sarakkeessa "Öljy-yhtiö/tuotemerkkisopimus" ja öljy-yhtiön nimi sarakkeessa "Öljy-yhtiö/tuotemerkkiryhmä". Kantajan nimi mainitaan näissä kahdessa sarakkeessa 16 huoltamon kohdalla.

15 Alankomaiden valtiovarainministeriö antoi kantajalle 6.10.1999 päivätyllä kirjeellä tiedoksi luettelon 13 huoltamosta, jotka kuuluivat niihin 16 huoltamoon, joiden osalta kanteen kohteena olevan päätöksen liitteessä mainittiin kahteen kertaan "Q8",

sekä kunkin 13 huoltamon tilapäisen järjestelyn perusteella saamien tukien määrä, ja siinä täsmennettiin, että nämä "tiedot [olivat] riittäviä, jotta [kantaja] [saattoi] saada käsityksen [kanteen kohteena olevan] päätöksen seurauksista". Kanteen kohteena olevassa päätöksessä kaksi näistä huoltamoista, numeroiltaan 333 ja 347, on luokiteltu ryhmään tosiasialliset Co/Co-huoltamot (2 artiklan b alakohdan kolmas alakohta), neljä huoltamoa, numeroiltaan 419, 454, 459 ja 483, on luokiteltu ryhmään Do/Do-huoltamot, joiden sopimuksiin sisältyy lauseke hintoja ohjailevasta järjestelmästä (2 artiklan c alakohta), ja seitsemän huoltamoa, numeroiltaan 127, 211, 230, 271, 387, 494 ja 519, on luokiteltu ryhmään Co/Do-huoltamot, joiden sopimuksiin sisältyy lauseke hintoja ohjailevasta järjestelmästä (2 artiklan d alakohta).

Asian käsittelyn vaiheet ja osapuolten väitteet

16 Kanteen kohteena olevasta päätöksestä nostettiin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa 20.9.1999 ja 19.1.2000 välisenä aikana 74 kannetta.

17 Alankomaiden kuningaskunta nosti 9.10.1999 kanteen kohteena olevasta päätöksestä yhteisöjen tuomioistuimessa kanteen, joka rekisteröitiin numerolla C-382/99.

18 Kantaja nosti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamoon 10.12.1999 jättämällään kirjelmällä nyt esillä olevan kanteen, joka koskee kanteen kohteena olevaa päätöstä, jonka se väitti saaneensa kokonaisuudessaan tiedoksi vasta 6.10.1999.

19 Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen laajennetun ensimmäisen jaoston puheenjohtaja päätti osapuolia kuultuaan 9.3.2000 antamallaan määräyksellä lykätä esillä olevan asian käsittelyä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 77 artiklan a alakohdan nojalla, kunnes yhteisöjen tuomioistuin on antanut tuomion asiassa C-382/99.

20 Yhteisöjen tuomioistuin antoi 13.6.2002 asiassa C-382/99, Alankomaat vastaan komissio, tuomion (Kok. 2002, s. I-5163), jolla se hylkäsi kanteen. Tämän johdosta esillä olevan asian käsittelyä jatkettiin.

21 Kantaja esitti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kehotuksesta huomautuksensa niistä seurauksista, joita edellä 20 kohdassa mainitusta, asiassa Alankomaat vastaan komissio annetusta tuomiosta on sen mukaan esillä olevaan asiaan.

22 Kun ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen jaostojen kokoonpanoa muutettiin uuden istuntovuoden alussa, esittelevä tuomari määrättiin laajennettuun toiseen jaostoon, jonka käsiteltäväksi esillä oleva asia sen vuoksi siirrettiin.

23 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen laajennetun toisen jaoston puheenjohtaja hyväksyi 25.9.2003 antamallaan määräyksellä Alankomaiden kuningaskunnan väliintulohakemuksen tukemaan kantajan vaatimuksia.

24 Komissio selosti 20.2.2003 päivätyssä kirjeessä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle kyseisen tuen takaisin perimistä koskevaa tilannetta. Tästä kirjeestä käy ilmi, että Alankomaiden viranomaiset ovat vahvistaneet komission suostumuksella öljy-yhtiöiden osalta yleisen laskutavan takaisin perittävien tukien määrän

vahvistamiseksi. Oli näiden yhtiöiden asiana esittää huomautuksensa tästä laskutavasta.

25 Kantaja toimitti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kehotuksesta 27.8.2003 päivätyllä kirjeellä huomautuksensa 20.2.2003 päivätystä komission kirjeestä.

26 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (laajennettu toinen jaosto) päätti esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella aloittaa suullisen käsittelyn.

27 Asianosaisten suulliset lausumat ja heidän vastauksensa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin kuultiin 22.11.2005 pidetyssä istunnossa.

28 Alankomaiden kuningaskunta ilmoitti, ettei se esitä väliintulokirjelmää eikä esitä huomautuksia istunnossa.

29 Kantaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

– kumoaa päätöksen

– velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

30 Komissio vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

– jättää kanteen osittain tutkimatta

– hylkää kanteen muilta osin perusteettomana

– velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Oikeudellinen arviointi

Kanteen ulottuvuus

Kanteen kohteena olevat huoltamot

31 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että kantajan vaatimustensa tueksi esittämät kumoamisperusteet koskevat ainoastaan Alankomaiden viranomaisten 6.10.1999 päivätyssä kirjeessä (ks. edellä 15 kohta) yksilöityjä kolmeatoista huoltamoa, joiden numerot ovat 127, 211, 230, 271, 333, 347, 387, 419, 454, 459, 483, 494 ja 519. Tästä seuraa, että kantaja vaatii kanteen kohteena olevan päätöksen osittaista kumoamista vain kyseisten kolmentoista huoltamon osalta.

32 Istunnossa on kuitenkin käynyt ilmi, että Alankomaiden viranomaiset, komission suostumuksella, eivät vaadi enää kantajaa palauttamaan kanteen kohteena olevan päätöksen nojalla tukia, jotka on myönnetty seitsemälle huoltamolle, joiden numerot ovat 230, 333, 347, 419, 454, 459 ja 519.

33 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön nostama kumoamiskanne voidaan tutkia vain siltä osin kuin kantajalla on tarve saada riidanalainen toimi kumotuksi (yhdistetyt asiat T-480/93 ja T-483/93, Antillean Rice Mills ym. v. komissio, tuomio 14.9.1995, Kok. 1995, s. II-2305, 59 kohta ja asia T-141/03, Sniace v. komissio, tuomio 14.4.2005, Kok. 2005, s. II-1197, 25 kohta). Jotta kantaja voisi jatkaa sellaisen kanteen ajamista, jolla pyritään päätöksen kumoamiseen, hänellä täytyy säilyä henkilökohtainen intressi kumota riidanalainen päätös (ks. asia T-28/02, First Data ym. v. komissio, määräys 17.10.2005, 36 ja 37 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

34 Esillä olevassa asiassa on todettava, että koska Alankomaiden hallitus ei enää vaadi kantajaa palauttamaan kyseisille seitsemälle huoltamolle myönnettyä tukea, kantajalla ei ole enää mitään kanteen kohteena olevaan päätökseen – ottaen huomioon Alankomaiden hallituksen ja komission välinen sopimus niiden toimittua yhteistyössä tämän päätöksen täytäntöönpanoa koskevien vaikeuksien ratkaisemiseksi – perustuvaa oikeudellista velvoitetta näiden seitsemän huoltamon osalta. Koska sillä ei ole enää velvollisuutta palauttaa tukia, kanteen kohteena olevan päätöksen kumoamisesta ei koituisi mitään etua kantajalle. Sillä ei näin ollen ole enää oikeussuojan tarvetta kyseisten huoltamojen osalta.

35 Näin ollen kanne on jätettävä tutkimatta siltä osin kuin se koskee huoltamoja numerot 230, 333, 347, 419, 454, 459 ja 519.

Yhteisöjen tuomioistuimen tuomion ulottuvuus

36 Komissio katsoo, että kantajan edellä 20 kohdassa mainitussa asiassa C-382/92, Alankomaat vastaan komissio, yhteisöjen tuomioistuimelle jo esittämät kanneperusteet ja väitteet, jotka on hylätty tuossa asiassa annetulla tuomiolla, on jätettävä tutkimatta, vaikka se toteaakin, että tämän ratkaiseminen kuuluu ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle.

37 Tämä näkemys on hylättävä kahdella perusteella. Ensinnäkin lykkääminen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 54 artiklan kolmannen kohdan perusteella kunnes yhteisöjen tuomioistuin on antanut tuomion sellaisessa asiassa, jossa, kuten esillä olevassa asiassa, on kyse saman säädöksen pätevyydestä, ei poista ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelta sen lykkäämää asiaa, ja sillä säilyy täysi ja yksinomainen toimivalta jatkaa asian käsittelyä lykkäämisen päätyttyä. Toiseksi puolustautumisoikeuksien kunnioittaminen estää sen, että jokin tuomioistuin voisi hylätä jossakin toisessa tuomioistuimessa pätevästi nostettuun kanteeseen sisältyvät kanneperusteet ja väitteet, kun kantaja ei ole voinut osallistua oikeudenkäyntiin eikä esittää huomautuksiaan tässä ensin mainitussa tuomioistuimessa.

38 Vaikka hyvän oikeudenkäytön periaate, jonka toteutumiseen osapuolet myötävaikuttavat toiminnallaan, saattaa johtaa siihen, että viimeksi mainitut rajoittavat kanteensa ja puolustuksensa niihin kysymyksiin, jotka todella poikkeavat yhteisöjen tuomioistuimen käsittelemistä kysymyksistä, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tehtävänä ei ole tehdä tällaisia rajoituksia osapuolten sijaan ja niiden puolesta toteamalla, että tietyt yhteisöjen tuomioistuimessa jo esitetyt kanneperusteet on jätettävä tutkimatta. Sitä vastoin jonkin osapuolen kaikkea muuta kuin rakentavasta suhtautumisesta saattaa aiheutua riidan ratkaisun kannalta tarpeettomia kuluja, mikä voidaan ottaa huomioon oikeudenkäyntikuluista päätettäessä.

39 On kuitenkin todettava, että vaikka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että asian lykkääminen oli tarpeen, koska saman säädöksen pätevyys oli riitautettu sekä yhteisöjen tuomioistuimessa että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa,

ja vaikka on ilmeistä, että yhteisöjen tuomioistuimen tätä koskevaa ratkaisua on noudatettava, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen, joka ratkaisee sen käsiteltäväksi saatetun asian, tehtävänä on kuitenkin selvittää, voidaanko yhteisöjen tuomioistuimen ratkaisua soveltaa esillä olevaan asiaan, kun otetaan huomioon tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja koskevat mahdolliset eroavuudet (ks. vastaavasti asia T-43/98, Emesa Sugar v. neuvosto, tuomio 6.12.2001, Kok. 2001, s. II-3519, 73 kohta). Mikäli tällaisia eroavuuksia on, sen tehtävänä on ratkaista, johtavatko nämä eroavuudet yhteisöjen tuomioistuimen ratkaisusta poikkeavaan lopputulokseen. Mikäli tällaisia eroavuuksia ei ole, ja jos jokin osapuoli haluaa siitä huolimatta perustaa vaatimuksensa yhteisöjen tuomioistuimen jo hylkäämiin kanneperusteisiin, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voi päättää perustellulla määräyksellä, että nämä kanneperusteet on hylättävä, koska niiden tutkittavaksi ottamisen edellytykset puuttuvat selvästi.

Pääasia

40 Kantaja on esittänyt alun perin neljä kanneperustetta, jotka koskevat tosiseikkoja koskevia virheitä, valtiontuen käsitteen virheellistä soveltamista, vähämerkityksistä tukea koskevan säännön virheellistä soveltamista ja hyvän hallinnon periaatteen loukkaamista.

41 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että kantaja on edellä 20 kohdassa mainitussa asiassa Alankomaat vastaan komissio annetun tuomion antamisen jälkeen esittämissään huomautuksissa luopunut vähämerkityksistä tukea koskevan säännön virheellistä soveltamista koskevasta kanneperusteestaan.

42 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että kantajan ensimmäinen kanneperuste koskee ainoastaan huoltamoja numerot 230, 333, 347, 419, 454, 459 ja 519. Koska kanne on jätettävä tutkimatta näiden huoltamojen osalta (ks. edellä 35 kohta), sen seurauksena myös tämä kanneperuste on jätettävä tutkimatta.

43 Näin ollen on syytä tutkia ainoastaan jäljellä olevat kaksi kanneperustetta, jotka koskevat valtiontuen käsitteen virheellistä soveltamista ja hyvän hallinnon periaatteen loukkaamista.

Valtiontuen käsitteen virheellinen soveltaminen

– Asianosaisten lausumat

44 Kantaja väittää, että komissio on soveltanut virheellisesti valtiontuen käsitettä katsoessaan toteen näytetyksi, että kantajalle on koitunut etua, että tähän on käytetty valtion varoja ja että kilpailu on vääristynyt.

45 Se myöntää, että sille kuuluvien viiden huoltamon numerot 127, 211, 371, 387 ja 494 johtajat ja huoltamon numero 483 omistaja ovat tehneet sen kanssa yksinomaisen toimitussopimuksen, johon sisältyy lauseke hintoja ohjailevasta järjestelmästä.

46 Kantaja väittää kanneperusteensa ensimmäisessä osassa, että komissio on tulkinnut väärin sen lauseketta hintoja ohjailevasta järjestelmästä. Komissio totesi kanteen kohteena olevassa päätöksessä, että öljy-yhtiöiden väliintulo hintoja ohjailevaa järjestelmää koskevien lausekkeiden perusteella oli pakollista. Kantaja väittää omasta puolestaan, että se päättää täysin vapaasti, tuleeko se väliin jälleenmyyjän hyväksi vaiko ei. Sen hintoja ohjailevan järjestelmän (Price management system) 6 artiklassa määrätään niistä edellytyksistä, joissa kantajalla on "mahdollisuus" vastata osasta polttoaineen ohjehinnasta annetusta alennuksesta. Lisäksi tämän artiklan viimei-

sessä alakohdassa todetaan, että kantaja voi milloin tahansa muuttaa "yksipuolisesti" lausekettaan. Se väittää, että se voi vapaasti käyttää tätä lauseketta katsoessaan sen tarpeelliseksi kaupallisten etujensa suojelemiseksi. Komissio väittää sen mukaan näin ollen virheellisesti, että kantaja oli velvollinen noudattamaan tätä järjestelmää.

47 Kantaja vaatii ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta sivuuttamaan yhteisöjen tuomioistuimen yleiset huomautukset hintoja ohjailevaa järjestelmää koskevista lausekkeista ja keskittymään kantajan erityiseen lausekkeeseen. Lisäksi yhteisöjen tuomioistuin on tyytynyt edellä 20 kohdassa mainitussa asiassa Alankomaat vastaan komissio antamassaan tuomiossa toteamaan, että komissio oli päätellyt öljy-yhtiöille myönnettyjen välillisten tukien olemassaolon pelkästään tällaisten lausekkeiden olemassaolon perusteella. Kantaja vaatii ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta määräämään, että komission on esitettävä niiden hintoja ohjailevaa järjestelmää koskevien lausekkeiden teksti, joihin se on perustanut päätöksensä.

48 Kantaja väittää kanneperusteensa toisessa osassa, ettei se ole saanut tuesta etua. Se on vapaaehtoisesti myöntänyt yhteismäärältään 1 083 058 NLG:n suuruisia erilaisia korvauksia kyseisille kuudelle huoltamolle hintoja ohjailevaa järjestelmää koskevan lausekkeensa perusteella, mikä käy ilmi kanteen liitteenä olevista asiakirjoista. Sen sijaan, että katsottaisiin kantajan hyötyneen kyseisestä tuesta, pitäisi todeta, että kyseiset huoltamot ovat saaneet sekä tukea että kantajan soveltamassa lausekkeessa määrättyä korvausta. Vaikka komission päättely olisi asianmukaista, mitä se ei kantajan mukaan ole, Alankomaiden viranomaisilla ei voi olla osittaisen korvauksen tapauksessa velvollisuutta periä kuin osa toteutetusta korvauksesta.

49 Kantaja kiistää komission väitteen, jonka mukaan tosiseikkoja koskevia väitteitä ei voida ottaa tutkittaviksi sillä perusteella, että niitä ei ole esitetty hallinnollisessa menettelyssä. Se huomauttaa, että tätä menettelyä käydään ensisijaisesti komission ja

kyseisen jäsenvaltion välillä. Muut osapuolet tulevat kysymykseen vain, mikäli niille on erikseen tiedotettu asiasta, mitä ei tapahtunut kantajan osalta.

50 Kantaja väittää kanneperusteensa kolmannessa osassa, että koska kyseisellä tuella ei ole ollut mitään seurauksia sen osalta, se ei ole myöskään saanut osakseen mitään valtion varoja. Kyseessä ei myöskään voi olla kilpailun vääristyminen, koska vaikka komission väitteiden katsottaisiinkin olevan päteviä, kaikki tavarantoimittajat saavat samaa etua sekä Alankomaissa että niiden Saksassa toimivien tytäryhtiöiden osalta. Se toteaa lopuksi, että vähämerkityksistä tukea koskevan säännön vuoksi tuella ei ole ollut vaikutusta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

51 Komissio vetoaa siihen, että kanteen kohteena olevassa päätöksessä omaksuttu päättely on perusteltua, mikä on vahvistettu edellä 20 kohdassa mainitussa asiassa Alankomaat vastaan komissio annetussa tuomiossa.

– Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

52 Kantaja väittää kanneperusteensa ensimmäisessä osassa, että sen lauseke hintoja ohjailevasta järjestelmästä ei ole sitova, eikä se näin ollen vastaa kanteen kohteena olevassa päätöksessä kuvattua lauseketta.

53 Aluksi on todettava, että komissiolla oli varmoja tietoja kantajan hintoja ohjailevaa järjestelmää koskevasta lausekkeesta voidakseen tehdä kanteen kohteena olevan päätöksen. Komissiolla oli hallussaan kyseiset huoltamot öljy-yhtiöihin sitovat 574 yksinmyyntisopimusta (kanteen kohteena olevan päätöksen 7 perustelukappale), joihin sisältyi yleensä lauseke hintoja ohjailevasta järjestelmästä. Lisäksi kantajan

lausekkeesta mainitaan nimenomaisesti kanteen kohteena olevassa päätöksessä (28, 31, 49 ja 50 perustelukappale). Komissio on myös toimittanut vastineensa liitteessä neljä yksinmyyntisopimusta, jotka on tehty kantajan ja osan niistä kuudesta huoltamosta välillä, joiden kanssa kantaja on myöntänyt sopineensa hintojen ohjailevaa järjestelmää koskevasta lausekkeesta (huoltamot numerot 127, 211, 371 ja 387). Näin ollen kantajan vaatimusta, jonka mukaan komission on toimitettava niiden hintoja ohjailevaa järjestelmää koskevien lausekkeiden teksti, joihin sen päätös perustuu, ei voida hyväksyä.

54 Komissio määritteli kanteen kohteena olevassa päätöksessä hintoja ohjailevaa järjestelmää koskevat lausekkeet seuraavalla tavalla:

"Hintoja ohjailevaa järjestelmää koskevassa lausekkeessa määrätään useimmiten, että öljy-yhtiö vastaa taloudellisesti osasta jälleenmyyjän polttoaineen ohjehinnasta antamasta alennuksesta, mikäli tällaisten alennusten tilapäinen tai pysyvä mukauttaminen on toivottavaa tai välttämätöntä kotimaan- ja/tai kansainvälisten markkinoiden markkinaolosuhteiden perusteella. Osapuolten väliset neuvottelut ovat usein välttämättömiä ennen tällaisten alennusten myöntämistä" (kanteen kohteena olevan päätöksen 84 perustelukappale).

Se totesi, että tällainen järjestelmä "velvoittaa tavarantoimittajan korvaamaan jälleenmyyjälle ainakin osittain tappiot, joita jälleenmyyjälle aiheutuu poikkeuksellisista markkinaolosuhteista, joihin kuulu[u] – – valmisteveron korotus" (kanteen kohteena olevan päätöksen 85 perustelukappale). Se päätteli tästä, että "myöntämällä jälleenmyyjille tukea, jonka tarkoituksena on korvata niille Alankomaissa kevyistä öljyistä perittävän valmisteveron korotuksesta aiheutuvat tulonmenetykset, Alankomaiden hallituksen voidaan käytännössä katsoa korvaavan tavarantoimittajille kokonaisuudessaan tai osittain niille [tämän lausekkeen] perusteella aiheutuvat taloudelliset velvoitteet" (kanteen kohteena olevan päätöksen 85 perustelukappale).

55 Näin ollen kanteen kohteena olevasta päätöksestä käy ilmi, että lauseke hintoja ohjailevasta järjestelmästä on osa huoltoasemia ja öljy-yhtiöitä sitovia sopimusvelvoitteita, vaikka tämä lauseke ei olekaan välttämättä pakottava ja/tai automaattisesti sovellettava.

56 Edellä 20 kohdassa mainitussa asiassa Alankomaat vastaan komissio antamassaan tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin totesi, kantajan siitä väitteestä huolimatta, jonka mukaan hintoja ohjailevaa järjestelmää koskevat lausekkeet eivät useimmissa tapauksissa perusta öljy-yhtiöille ehdotonta velvollisuutta osallistua ohjehinnasta annettavien hinnanalennusten kustannuksiin (57 kohta), että öljy-yhtiöille myönnetyn tuen seurauksena öljy-yhtiöt vapautuivat velvollisuudestaan kustantaa kokonaan tai osittain niiden jälleenmyyjien markkinaosuuksiensa pienentymisen estämiseksi antamat alennukset ohjehinnoista (66 kohta). Tästä seuraa, että yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että komission tutkimat lausekkeet hintoja ohjailevasta järjestelmästä olivat sitovia, mutta yhteisöjen tuomioistuin ei ottanut suoraan kantaa siihen, oliko niihin sisältyvä velvollisuus ehdoton.

57 Tämä arviointi vastaa näkemystä, jonka julkisasiamies Léger esitti edellä 20 kohdassa mainitussa asiassa Alankomaat vastaan komissio antamassaan ratkaisuehdotuksessa (Kok. 2002, s. I-5167), samoin sanamuodoin kuin yhteisöjen tuomioistuin. Hän osoitti tällaisen näkemyksen perusteltavuuden toteamalla, että tilanteessa, jossa tukia ei myönnettäisi, näyttää "varsin todennäköiseltä", että yhtiöt soveltavat jälleenmyyjiensä pyynnöstä hintoja ohjailevaa järjestelmää koskevaa lauseketta välttyäkseen markkinaosuuksien menettämiseltä (ratkaisuehdotuksen 129 kohta).

58 Tämän jälkeen on tutkittava kantajan lauseketta. Kantajan toimittamassa, hintoja ohjailevaa järjestelmää koskevassa lausekkeessa (nk. SGP) määrätään seuraavaa:

"[kantajalla] on mahdollisuus SGP:n avulla, [jäljempänä] täsmennetyin edellytyksin, vastata osasta jälleenmyyjän polttoaineen ohjehinnasta antamasta alennuksesta – –

[Kantaja] on valmis vastaamaan SGP:n taulukoissa määrätystä osallistumisesta seuraavin edellytyksin:

a. Liikevaihdon alenemisen vahva todennäköisyys.

b. [Kantajan] kanssa on toimittava selvästi yhteistoiminnassa, eli [kantaja] osallistuu vasta, kun jälleenmyyjän alueesta vastuussa olevan [kantajan] tarkastajan kanssa on ollut yhteistoimintaa ja jos kyseinen tarkastaja puoltaa [kantajan] osallistumista.

c. Jälleenmyyjä voi vaatia [kantajan] osallistumista vasta, kun tämä on vahvistettu kirjallisesti, ks. liite.

– –

[Kantajalla] on oikeus yksipuolisesti milloin tahansa sopimuksen voimassaoloaikana muuttaa tilapäisesti SGP:ää (kokonaan tai osittain)."

59 Edellä mainitusta käy ilmi, että kantaja varaa itselleen oikeuden olla käyttämättä hintoja ohjailevaa järjestelmää koskevaa lausekettaan. Näin ollen kyseisessä lausekkeessa annetaan kantajalle vain "mahdollisuus" korvata osa polttoaineen ohjehinnasta annetusta alennuksesta. Samoin huoltamoyrittäjällä on oikeus "vaatia" tämän lausekkeen soveltamista vain, mikäli kantajan osallistuminen polttoaineen ohjehinnasta annettuun alennukseen on vahvistettu kirjallisesti. Lisäksi se, että kantaja on varannut itselleen oikeuden muuttaa yksipuolisesti kyseistä lauseketta,

vahvistaa näkemystä siitä, että kantajalla on yksin määräysvalta sen osalta. Tämä johtaa erityisesti siihen, että kyseistä lauseketta voidaan soveltaa vain kantajan suostumuksella.

60 Kantajan toimittamista asiakirjoista käy kuitenkin ilmi, että se on soveltanut ainakin 1.1.–15.10.1997 hintoja ohjailevaa järjestelmää koskevaa lauseketta kaikkiin niihin sopimuksiin, joihin sisältyi tällainen lauseke. Tästä seuraa, että kantajan aikomuksena oli todella soveltaa hintoja ohjailevaa järjestelmää koskevaa lausekettaan.

61 On myös todettava, kuten kantaja itse myöntää, että sen lauseke vastaa hyvin kanteen kohteena olevan päätöksen 84 kohdassa tehtyä kuvausta. Lisäksi kantajan lauseke velvoittaa todella sitä myöntämään ainakin osittaisen korvauksen tappioista, joita sopimuskumppani on kärsinyt valmisteverojen korotuksen vuoksi, kuten komissio toteaa kanteen kohteena olevan päätöksen 85 kohdassa. Kuten kantaja on myöntänyt istunnossa, on varmaa, että hintoja ohjailevaa järjestelmää koskevaa lauseketta on tarkoitus soveltaa erityisesti valmisteverojen korotuksesta johtuvia markkinaosuuksien menetyksiä koskevissa tapauksissa. Tämä käy ilmi myös siitä, miten kantaja on pannut lausekkeensa täytäntöön esillä olevassa asiassa. Edellä esitetyn perusteella kantajan hintoja ohjailevaa järjestelmää koskevan lausekkeen on katsottava olevan kanteen kohteena olevassa päätöksessä tarkoitetulla tavalla sitova.

62 Näin ollen komissio on perustellusti päätellyt kantajan lausekkeen osalta, että "myöntämällä jälleenmyyjille tukea, jonka tarkoituksena o[li] korvata niille Alankomaissa kevyistä öljyistä perittävän valmisteveron korotuksesta aiheutuvat tulonmenetykset, Alankomaiden hallituksen voi[tiin] käytännössä katsoa korvaavan tavarantoimittajille kokonaisuudessaan tai osittain niille [tämän lausekkeen] perusteella aiheutuvat taloudelliset velvoitteet" (kanteen kohteena olevan päätöksen 85 perustelukappale). Näin ollen komissio on perustellusti luetellut huoltamot numerot 127, 211, 371, 387, 483 ja 494 kanteen kohteena olevan päätöksen 2 artiklan c alakohdassa tai 2 artiklan d alakohdassa ja määrännyt, että tuki on perittävä kantajalta takaisin.

63 Näin ollen esillä olevan kanneperusteen ensimmäinen osa on hylättävä perusteettomana.

64 Kanneperusteen toisessa osassa kantaja väittää, ettei se ole saanut henkilökohtaista etua kyseisille huoltamoille myönnetyistä tuista, tai että se on saanut ainoastaan osittaista etua, koska se on käyttänyt hintoja ohjailevaa järjestelmää koskevaa lausekettaan vapaaehtoisesti.

65 Ensinnäkin on muistutettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan valtiontukipäätöksen lainmukaisuutta on arvioitava niiden tietojen perusteella, joita komissiolla oli päätöstä tehdessään (edellä 20 kohdassa mainittu asia Alankomaat v. komissio, tuomion 49 kohta ja asia C-276/02, Espanja v. komissio, tuomio 14.9.2004, Kok. 2004, s. I-8091, 31 kohta).

66 Esillä olevassa asiassa ei ole väitetty, että komissiolla olisi ollut kanteen kohteena olevaa päätöstä tehdessään tiedossaan, että kantaja olisi jatkanut hintoja ohjailevaa järjestelmää koskevan lausekkeen käyttöä tilapäisen järjestelyn perustamisesta huolimatta. Näin ollen vaikka katsottaisiinkin, että tämä seikka pitää paikkansa, se ei ole omiaan vaikuttamaan kanteen kohteena olevan päätöksen lainmukaisuuteen.

67 Tämän lisäksi on syytä huomata, että kun komissio tutkii esillä olevan kaltaista tukijärjestelmää, se ei yleensä voi eikä sillä ole velvollisuutta yksilöidä täsmällisesti kunkin yksittäisen tuensaajan saamaa määrää. Näin ollen jollekin tuensaajalle ominaisia erityispiirteitä voidaan arvioida vasta tuen takaisinperintää koskevassa vaiheessa (ks. vastaavasti asia C-310/99, Italia v. komissio, tuomio 7.3.2002, Kok. 2002, s. I-2289, 89–91 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Tämä näkemys on vahvistettu esillä olevan asian osalta yhteisöjen tuomioistuimen edellä 20 kohdassa mainitussa, asiassa Alankomaat vastaan komissio antamassa tuomiossa, jossa todettiin seuraavaa: "jäsenvaltion velvollisuus takaisin perittävän tuen täsmällisen määrän laskemiseen kuuluu osana laajempaan kokonaisuuteen, komis-

siota ja jäsenvaltioita valtiontukia koskevia perustamissopimuksen määräyksiä täytäntöön pantaessa molemminpuolisesti sitovaan lojaalin yhteistyön velvoitteeseen, erityisesti silloin, kun laskutoimitukset riippuvat tiedoista, joita jäsenvaltio ei ole toimittanut komissiolle, kuten tässä tapauksessa, jossa on kysymys suuresta määrästä huoltamoita" (91 kohta).

68 Näin ollen vaikka kantajan esittämät väitteet olisivat paikkansapitäviä, niillä ei voi olla vaikutusta kanteen kohteena olevan päätöksen pätevyyteen vaan ainoastaan tuen takaisin perimistä koskeviin yksityiskohtiin. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan "yhteismarkkinoille soveltumattomaksi todetun tuen takaisinperinnässä on yhteisön oikeussääntöjen puuttuessa meneteltävä kansallisen lainsäädännön mukaisesti" (ks. edellä 20 kohdassa mainittu asia Alankomaat v. komissio, tuomion 90 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Tämä täytäntöönpanoa koskeva ratkaisu kuuluu ainoastaan kansalliselle tuomioistuimelle (ks. vastaavasti asia C-297/01, Sicilcassa ym., määräys 24.7.2003, Kok. 2003, s. I-7849, 41 ja 42 kohta ja asia T-459/93, Siemens v. komissio, tuomio 8.6.1995, Kok. 1995, s. II-1675, 104 kohta).

69 Kun, kuten esillä olevassa asiassa, kyseinen jäsenvaltio on vedonnut valtiontukea koskevan komission päätöksen täytäntöönpanoa koskeviin vaikeuksiin ja on ratkaissut nämä vaikeudet lojaalissa yhteistyössä komission kanssa, tämän jäsenvaltion lopulta toteuttamat täytäntöönpanotoimet kuuluvat kansallisen tuomioistuimen toimivaltaan. Näin on myös silloin, kun komissio on hyväksynyt kyseisen jäsenvaltion ehdottaman täytäntöönpanotavan. Tällaisella hyväksynnällä komissio ainoastaan ilmaisee näkemyksensä täytäntöönpanon hyväksyttävyydestä yhteisön oikeuden kannalta, ottaen huomioon kyseisen jäsenvaltion täytäntöönpanossa kohtaamat vaikeudet, mutta se ei vaikuta mitenkään kyseisen jäsenvaltion vastuuseen yksilöidä ja ratkaista nämä vaikeudet. Jos tämän hyväksynnän jälkeen syntyy riitaa tuen takaisinperimisestä, erityisesti kanteen kohteena olevaan päätökseen sisältyvien toteamusten tai takaisinperittävän etuuden täsmällisen määrittämisen osalta, on kansallisen tuomioistuimen tehtävänä ratkaista nämä täytäntöönpanoa koskevat vaikeudet kansallisen lainsäädännön avulla kanteen kohteena olevan päätöksen osalta ja tarvittaessa, mikäli näitä vaikeuksia on yhä, ottaen huomioon komission hyväksynnän. Epäselvissä tapauksissa kansallisella tuomioistuimella on lojaalin yhteistyön periaatteen nojalla aina mahdollisuus pyytää komission arviointia (ks. vastaavasti asia C-39/94, SFEI ym., tuomio 11.7.1996,

Kok. 1996, s. I-3547, 49 ja 50 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja vastaavasti edellä 20 kohdassa mainittu asia Alankomaat v. komissio, tuomion 91 ja 92 kohta) tai esittää yhteisöjen tuomioistuimelle ennakkoratkaisukysymys (ks. edellä 68 kohdassa mainittu asia Siemens v. komissio, tuomion 104 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

70 Edellä esitetystä seuraa, että kanne ei voi menestyä kanneperusteen toisen osan perusteella.

71 Kantaja väittää kanneperusteensa kolmannessa osassa, että tuesta ei ole aiheutunut kilpailun vääristymistä eikä se ole vaikuttanut jäsenvaltioiden väliseen kauppaan muun muassa vähämerkityksistä tukea koskevan säännön vuoksi.

72 Nämä väitteet on esitetty yhteisöjen tuomioistuimelle edellä 20 kohdassa mainitussa asiassa Alankomaat vastaan komissio (tuomion 30 kohdan lopussa). Yhteisöjen tuomioistuin hylkäsi ne kokonaisuudessaan (37–39 kohta) ja viittasi erityisesti kantajan kaltaisten öljy-yhtiöiden osalta tuomionsa 60–66 kohtaan. Yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että tuen tarkoituksena oli välttää Saksan rajan tuntumassa sijaitsevien huoltamojen liikevaihdon pieneneminen Alankomaiden öljytuotteiden valmisteveron korotuksesta johtuvan polttoaineiden hinnan nousun takia ottaen huomioon, että Saksassa oli käytössä kilpailukykyisempi hinnoittelu (63 kohta). Se lisäsi vielä, että tällaiseen tavoitteeseen pyrittiin myös hintoja ohjailevaa järjestelmää koskevilla lausekkeilla (64 kohta). Se totesi, että hintoja ohjailevaa järjestelmää koskevalla lausekkeella öljy-yhtiöihin sidotuille huoltamoille maksetulla tuella oli taloudellista merkitystä asianomaisille yhtiöille, koska niiden vaikutuksesta nämä yhtiöt vapautuivat kaikissa olosuhteissa velvollisuudestaan kustantaa kokonaan tai osittain niiden jälleenmyyjien markkinaosuuksiensa pienentymisen estämiseksi antamat alennukset ohjehinnoista. Yhteisöjen tuomioistuin päätteli tästä, että tilapäinen järjestely merkitsi siten öljy-yhtiöiden saamaa tukea, koska siitä oli seurauksena sellaisten kustannusten aleneminen, jotka olisivat normaalisti rasittaneet sellaisten yhtiöiden taloutta, jotka pyrkivät säilyttämään kilpailuasemansa kotimaan tai kansainvälisten markkinoiden kehitykseen nähden (66 kohta).

73 Tuosta tuomiosta käy selvästi ilmi, että yhteisöjen tuomioistuin katsoi erityisesti öljy-yhtiöiden osalta, että kyseinen tuki vääristi kilpailua ja että sillä oli vaikutuksia jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

74 Kantaja ei ole esittänyt mitään sellaisia erityisesti henkilökohtaista asemaansa koskevia erityisiä seikkoja, jotka voisivat muuttaa sen osalta yhteisöjen tuomioistuimen yleistä arviointia.

75 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa näin ollen, että kanteen kohteena oleva päätös on pätevä siltä osin kuin siinä todetaan kilpailun vääristyminen ja vaikutus jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Näin ollen kanneperusteen kolmas osa on hylättävä selvästi perusteettomana.

76 Koska kyseisen kanneperusteen kaikki osat on hylätty, kanneperuste on hylättävä kokonaisuudessaan.

Kanneperuste, joka koskee hyvän hallinnon periaatteen loukkaamista

– Asianosaisten lausumat

77 Tässä kanneperusteessaan kantaja väittää, että komissio on loukannut hyvän hallinnon yleistä periaatetta, koska se on laiminlyönyt ilmoittaa asianosaisille toimenpiteistä, joita se aikoi toteuttaa niiden osalta, ja koska se ei ole antanut niille mahdollisuutta esittää näkemyksiään asiasta. Se vetoaa oikeuskäytäntöön, jonka mukaan puolustautumisoikeuksien kunnioittaminen missä tahansa menettelyssä,

jota käydään tiettyä henkilöä vastaan ja joka voi päätyä hänelle vastaiseen päätökseen, on yhteisön oikeuden perusperiaate, jota on noudatettava, vaikka tästä menettelystä ei olisi annettu mitään määräyksiä (asia T-450/93, Lisrestal ym., tuomio 6.12.1994, Kok. 1994, s. II-1177, 42 kohta).

78 Kantaja on määrätty palauttamaan kyseinen tuki Alankomaiden valtiolle. Sille ei ole kuitenkaan ilmoitettu etukäteen tästä velvollisuudesta. Se ei ole ollut osapuolena kansallisessa hallinnollisessa menettelyssä. Tämä osoittaa sen mukaan, että Alankomaiden viranomaiset eivät pitäneet sitä tuensaajana. Komissio ei ole myöskään millään tavalla pitänyt yhteyttä öljy-yhtiöihin tuon menettelyn kuluessa. Menettelyn aloittamista koskeva tiedonanto – jossa todetaan, että "komissio katsoo, että tuen suoria hyötyjiä voivat olla myös öljy-yhtiöt" – on kantajan mukaan liian epämääräinen, jotta sen voitaisiin katsoa olevan kehotus ilmaista näkemyksensä. Kantaja korostaa sitä, että tiedonannossa todetaan ainoastaan, että kyseisten huoltamoiden omistuksesta saattaisi seurata, että kyseisen öljy-yhtiön voidaan katsoa olevan tuensaaja ja että sen pitäisi näin ollen palauttaa tuki. Jos tällainen mekanismi on kuviteltavissa, kanteen kohteena oleva päätös perustuisi täysin uuteen tosiseikkaan eli hintoja ohjailevaa järjestelmää koskeviin lausekkeisiin. Kantajalla ei ole ollut tilaisuutta esittää tätä koskevia näkemyksiään.

79 Komissio toteaa, että riittää kun muistutetaan, että kantaja on esittänyt huomautuksia hallinnollisessa menettelyssä ja on vedonnut erityisesti siihen, että huoltamot olivat vaatineet sitä nostamaan niiden marginaalia, ja että se on itse toimittanut komissiolle tyyppisopimuksensa, johon sisältyi lauseke hintoja ohjailevasta järjestelmästä. Olisi ristiriitaista todeta nyt, ettei komission olisi pitänyt huomioida tätä seikkaa, koska sen olisi pitänyt ensin kuulla kantajaa tältä osin. Kantaja tunsi täysin kaikki asiaan liittyvät yksityiskohdat. Komissio korostaa myös sitä, että sen täytyi kehottaa 20.1.1999 Alankomaiden viranomaisia antamaan lisätietoja hintoja ohjailevaa järjestelmää koskevista lausekkeista.

– Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

80 Aluksi on muistutettava, että valtiontukia koskeva hallinnollinen menettely aloitetaan ainoastaan kyseistä jäsenvaltiota vastaan (yhdistetyt asiat C-74/00 P ja C-75/00 P, Falck ja Acciaierie di Bolzano v. komissio, tuomio 24.9.2002, Kok. 2002, s. I-7869, 81 kohta). Tuensaajana olevaa yritystä ja tukia myöntäviä alueellisia yksiköitä, kuten kantajia, sekä tuensaajien kilpailijoita pidetään tässä menettelyssä ainoastaan henkilöinä, joita asia koskee (yhdistetyt asiat T-228/99 ja T-233/99, Westdeutsche Landesbank Girozentrale ja Land Nordrhein-Westfalen v. komissio, tuomio 6.3.2003, Kok. 2003, s. II-435, 122 kohta). Näin ollen niillä, joita asia koskee, on oikeus ainoastaan osallistua hallinnolliseen menettelyyn siinä määrin kuin yksittäistapaukseen liittyvissä olosuhteissa on tarkoituksenmukaista, eivätkä ne suinkaan voi vaatia sellaisia puolustautumisoikeuksia, jotka on myönnetty niille henkilöille, joita vastaan menettelyä käydään (em. yhdistetyt asiat Falck ja Acciaierie di Bolzano v. komissio, tuomion 83 kohta ja yhdistetyt asiat T-371/94 ja T-394/94, British Airways ym. ja British Midland Airways v. komissio, tuomio 25.6.1998, Kok. 1998, s. II-2405, 60 kohta).

81 EY 88 artiklan 2 kohdan nojalla komission on vaadittava niitä, joita asia koskee, esittämään huomautuksensa muodollisessa tutkintamenettelyssä. Tämän velvollisuuden osalta vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan ilmoituksen julkaiseminen Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä on asianmukainen keino ilmoittaa menettelyn aloittamisesta kaikille niille, joita asia koskee (asia 323/82, Intermills v. komissio, tuomio 14.11.1984, Kok. 1984, s. 3809, Kok. Ep. VII, s. 667, 17 kohta), ja tällä "tiedonannolla pyritään ainoastaan saamaan niiltä, joita asia koskee, kaikki sellaiset tiedot, jotka voivat auttaa komissiota sen tulevassa tehtävässä" (asia 70/72, komissio v. Saksa, tuomio 12.7.1973, Kok. 1973, s. 813, Kok. Ep. II, s. 117, 19 kohta ja asia T-266/94, Skibsværftsforeningen ym. v. komissio, tuomio 22.10.1996, Kok. 1996, s. II-1399, 256 kohta).

82 Näin ollen kantaja ei voi vedota hyvän hallinnon periaatteen loukkaamiseen sillä perusteella, että komissio ei ole kehottanut kantajaa henkilökohtaisesti esittämään huomautuksiaan tukea koskevasta tutkintamenettelystä.

83 Sitä vastoin on totta, että komissiolla on velvollisuus taata hyödyllisellä tavalla se, että ne, joita asia koskee, voivat esittää huomautuksensa valtiontukea koskevassa muodollisessa tutkintamenettelyssä (edellä 80 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Falck ja Acciaierie di Bolzano v. komissio, tuomion 170 kohta ja asia T-109/01, Fleuren Compost v. komissio, tuomio 14.1.2004, Kok. 2004, s. II-127, 45 ja 46 kohta).

84 Kantaja väittää tämän osalta, että menettelyn aloittamista koskeva tiedonanto oli liian epämääräinen, jotta se olisi voinut katsoa olevansa öljy-yhtiö, jota asia koskee.

85 On muistutettava aluksi, että komission on aloitettava muodollinen tutkintamenettely ja ilmoitettava niille, joita asia koskee, jos sillä on alustavan tutkinnan päättyessä vakavia epäilyjä kyseisen rahoitustoimenpiteen soveltuvuudesta yhteismarkkinoille. Tästä seuraa, että komissiolla ei voi olla velvollisuutta esittää täydellistä arviota kyseisestä tuesta tämän menettelyn aloittamista koskevassa tiedonannossaan. Sitä vastoin on välttämätöntä, että komissio määrittää riittävästi tutkintansa puitteet, jotta niiden, joita asia koskee, oikeutta esittää huomautuksiaan ei tehtäisi tyhjäksi.

86 Esillä olevassa asiassa komissio on muodollisen tutkintamenettelyn aloittamista koskevassa päätöksessään, jossa kehotetaan erityisesti niitä, joita asia koskee, esittämään huomautuksensa, todennut, että tuen suoria hyötyjiä voivat olla myös öljy-yhtiöt ja että niiden oli mahdollisesti palautettava tuki. Komissio perusti tämän mahdollisuuden siihen, että "itsellisten" yrittäjien toimintamahdollisuudet oli saatettu rajata yksinmyynti- tai vuokrasopimuksin (tosiasiallinen valvonta) niin, että niiden voitiin katsoa tosiasiallisesti kuuluvan sellaisten öljy-yhtiön palveluksessa olevien jälleenmyyjien ryhmään, jotka eivät kanna taloudellista vastuuta huoltamon toiminnasta (tiedonannon seitsemäs ja kahdeksas perustelukappale).

87 On totta, että komissio on hylännyt kanteen kohteena olevassa päätöksessä teoriansa siitä, että öljy-yhtiöt valvoisivat tosiasiallisesti huoltamoita yksinmyyntisopimusten avulla, mihin sen epäilyt perustuivat menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä (kanteen kohteena olevan päätöksen 75 perustelukappale). Se ei ole myöskään todennut kyseisessä menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä, että pelkkä hintoja ohjailevaa järjestelmää koskevan lausekkeen olemassaolo riitti, jotta öljy-yhtiöiden voitiin katsoa olevan tosiasiallisia tuensaajia. Näin ollen kantajan oli vaikeata ottaa kantaa tähän nimenomaiseen seikkaan. Kyseisestä menettelyn aloittamista koskevasta päätöksestä käy kuitenkin ilmi, että komissio ei ollut vielä päättelynsä tuossa vaiheessa ja käytettävissään olevien vähäisten seikkojen perusteella voinut yksilöidä tätä erityistä tuesta saatavan hyödyn siirtomekanismia.

88 Sitä vastoin komissio on jo tiedonantovaiheessa hyödyllisellä tavalla ilmaissut pohdintansa tosiasiallisesta tuensaajasta ja erityisesti valvonnasta, jota öljy-yhtiöt harjoittavat yksinmyyntisopimusten avulla. Vaikka nämä pohdinnat tuossa komission alustavassa tutkintavaiheessa keskittyivät pääasiallisesti koskemaan huoltamoiden itsenäisyyttä ja niiden mahdollista luokittelua Co/Co-huoltamoiksi, se perusajatus, jonka mukaan öljy-yhtiöt saattoivat yksinmyyntisopimusten perusteella olla tosiasiallisia tuensaajia, oli kuitenkin jo mukana tiedonannossa.

89 Lisäksi on todettava, että kantaja on käsittänyt riittävän merkityksellisesti tämän käsitteen, koska se on toimittanut komissiolle vakiosopimuksensa ja hintoja ohjailevaa järjestelmää koskevan lausekkeensa ja koska se on ilmoittanut komissiolle, että sen mukaan tuki oli tarpeen, koska huoltamot vaativat sitä nostamaan niiden marginaalia. Paradoksaalista kyllä, kantajan väliintulo sen toimittaessa hintoja ohjailevaa järjestelmää koskevan lausekkeensa osoittaa, että se ymmärsi, mitkä erityiset seikat saattoivat olla merkityksellisiä lopullista päätöstä tehtäessä. Se, että komissio on käyttänyt kantajan toimittamia tietoja sellaisen päättelynsä tueksi, jonka perusteella se on katsonut, että kantajan on palautettava tuki, on yhteensopivaa muodollisen tutkintamenettelyn tarkoituksen kanssa, koska siinä ne, joita asia koskee, toimivat komission tietolähteenä.

90 Tämän osalta on hylättävä kantajan istunnossa esittämä väite, jonka mukaan sen väliintulo komission tutkintaan ei missään tapauksessa vastaa osallistumista muodolliseen tutkintamenettelyyn. Riittää kun todetaan, että kantaja on muodollisen tutkintamenettelyn aloittamista koskevan tiedonannon antamisen jälkeen toimittanut komissiolle huomautuksia, jotka liittyivät suoraan tutkimuksen kohteena olevaan tukeen ja jotka olivat asian kannalta erityisen merkityksellisiä. Tämän kantajan väliintulon on näin ollen katsottava tarkoittavan paitsi tosiasiallisesti myös oikeudellisesti, että se on osallistunut muodolliseen tutkintamenettelyyn henkilönä, jota asia koskee.

91 Näin ollen komissio ei ole millään tavalla loukannut hyvän hallinnon periaatetta, vaan se on hoitanut käytössään olevien keinojen puitteissa asianmukaisesti tehtävänsä taata hyödyllisellä tavalla se, että ne, joita asia koskee, voivat esittää huomautuksensa valtiontukea koskevassa muodollisessa tutkintamenettelyssä.

92 Edellä esitetyn perusteella esillä oleva kanneperuste on hylättävä perusteettomana.

Oikeudenkäyntikulut

93 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska kantaja on hävinnyt asian ja vastaaja on vaatinut oikeudenkäyntikulujensa korvaamista, kantaja on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

94 Työjärjestyksen 87 artiklan 4 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan jäsenvaltiot, jotka ovat asiassa väliintulijoina, vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan. Alankomaiden kuningaskunnan on näin ollen vastattava omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN
(laajennettu toinen jaosto)

on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Kanne hylätään.

2) Kantaja vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan sekä velvoitetaan korvaamaan komission oikeudenkäyntikulut.

3) Alankomaiden kuningaskunta vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Pirrung Meij Forwood

Pelikánová Papasavvas

Julistettiin Luxemburgissa 31 päivänä toukokuuta 2006.

E. Coulon J. Pirrung

kirjaaja jaoston puheenjohtaja